

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Quidditas concursus diuini cum causis secundis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Concursus
materiæ &
formæ.

Tertio concursus materiæ in ordine ad compositum, & concursus formæ in ordine ad materiam, & in ordine ad compositum, est vnio, & compositio: sed Deus neque vnitur, neque componit causando: ergo Deus non potest supplere illos concursus in eodem genere.

Prima ob-
iectio.

Obiicitur primo. Si Deus conseruaret formam cœli extra omnem materiam solo concursu effectiuo, vel ille concursus idem esset, quo forma cœli conseruatur in materia, vel diuersus. Non idem, quia per eum non magis suppleretur materiæ concursus, quam ante; si diuersus: ergo est concursus materialis.

Resp. concursum, quo Deus conseruat formam extra subiectum, esse diuersum ab eo, quo forma conseruatur in subiecto; conseruatur enim in subiecto per eductionem, extra subiectum verò conseruatur per creationem, non autem per concursum materiale à Deo prodeuntem.

Secunda
obiectio.

Obiicitur secundò. Causalitas vnus generis non potest vilo modo contineri intra causalitatem alterius generis: ergo Deus conseruando formam extra materiam, non potest effectiuè supplere concursum materiæ.

Resp. causalitatem causæ primæ efficientis continere posse causalitates aliarum causarum, saltem aliquarum, atque aded effectiuè posse à Deo suppleri causalitatem materiale.

Tertia ob-
iectio.

Obiicitur tertio: Deus deberet similiter concurrere cum causa finali mouendo metaphoricè voluntatem, & cum causa exemplari dirigendo idealiter actionem artificis; quod tamen falsum est.

Resp. Deum effectiuè concurrere ad causalitates etiam causarum finalis, & exemplaris, quia causalitas etiam earum actio est, quæ sine dubio est à Deo; sed finaliter tamen & idealiter Deus non concurrat cum illis causis.

SECTIO II.

Quid sit concursus diuini cum causis secundis.

Dixi, Deum cooperari omnibus causis effectiuis creatis, & cum illis omnes effectus producere; nunc non est facile dicere, quid sit diuina illa cooperatio. Concursus videlicet ille in actu primo vocatur Dei omnipotentia parata creaturæ per decretum voluntatis de concursu exhibendo quoties ipsa exigit. Concursus autem in actu secundo, est actualis cooperatio Dei cum causa secunda. De concursu Dei in actu primo, seu de voluntate illa, qua Deus decernit applicare omnipotentiam suam ad cooperandum creaturæ, dicitur *scilicet* 4. nunc de concursu actuali duo quæri possunt. Primo, vtrum sit aliquid præuium actioni creaturæ, tanquam eius principium. Secundò, vtrum sit ipsamet actio causæ secundæ.

S. I.

Vtrum diuinus concursus sit actio aliqua, an verò aliquid præuium actioni, & eius principium.

Auxilium
gratiæ.

Certum est primò, quod ad actus bonos & supernaturales necessarium omnino est vt causa creata recipiat aliquid præuium actioni, quod vocatur auxilium gratiæ, quo præuenitur voluntas & adiuuatur ad actus illos eliciendos; differt enim à concursu, qui præterea requiritur sicut ad alios omnes actus, vt per eum Deus dicatur immediatè operari. Ad actus igitur bonos requiritur aliquod prin-

A cipium actionis, & diuinus concursus; ad actus alios sufficit omnino diuinus concursus.

Certum est secundò, concursum hunc Dei non ita esse aliquid præuium actioni, vt sit intrinsecum ipsi Deo; loquor enim de concursu ad extra: sed difficultas tantum est, vtrum sit aliquid à Deo productum in causa secunda, quod antecedit eius operationem, & sit causa illius; siue voluntatem determinet, siue non, de quo postea videro.

Dico primò, concursum Dei non esse aliquid præuium actioni, tanquam eius principium; sed esse necessarium aliquam actionem. Ita docent, & innumeros alios citant Suarez *lib. 1. de auxiliis, cap. 6. Ruiz de voluntate Dei, disp. 46. & de scientia disp. 49. & 50.* contra plurimos Doctores, qui Dei concursum volunt esse qualitatem impressam causæ secundæ; alij appellant motionem, excitationem, complementum virtutis, applicationem.

Ratio autem est, quia vel concursus Dei totus consistit in illo principio antecedente actionem, siue in hac prima motione; vel consistit in eo principio præuiò simul & actione: neutrum dici potest: ergo concursus Dei tantum est actio, non autem aliquid præuium actioni. Probatur minor; primò enim, quod principium illud præuium actioni non sit totus concursus Dei, clare ostenditur, quia Deus ita concurrat cum causa secunda, vt immediatè influat per se in effectum & actionem: sed si concursus Dei adæquatè consisteret in eo solum principio præuiò, Deus per se non immediatè influeret in effectum, sed tantum produceret in causa principium productiuum effectus; actio autem & effectus non immediatè prodirent à Deo: ergo illud principium præuium non est totus concursus Dei.

Deinde causa quæ solum dat alteri virtutem ad agendum, si non aliter concurrat ad eius actionem, reuerà concurrat solum remotè, ac per accidens; sicut ignis, qui aquam calefacit, non concurrat proximè ad calefactionem causatam ab aqua calida: sed in data suppositione Deus non concurrat ad actus causæ secundæ nisi dando illis virtutem ad agendum: ergo concurrat tantum remotè.

Denique posito concursu Dei implicat vt non ponatur actio: sed posito quouis principio præuiò, potest non poni actio, quia nullum est principium, cuius actionem Deus nequeat cohibere: ergo concursus Dei non consistit in eo solum præuiò principio.

Secundò quod Dei concursus non consistat in eo principio simul & actione, sed in actione sola, probatur, quia causa secunda in ordine ad actus naturales est completa in actu primo: ergo non necessarium accipere debet aliquid à Deo, per quod compleatur in ratione principij actiui. Probo consequentiam. Causa secunda non tam est incompleta in ordine ad actus naturales, quam in ordine ad actus supernaturales: sed ided tantum est incompleta in ordine ad actus supernaturales, quia indiget principio superaddito ad illos eliciendos: ergo si est completa in ordine ad actus naturales, non eget principio. Deinde completum in actu primo dicitur quod non eget vilo complemento, sed habet totum quod requiritur ad operandum; si ergo causa secunda in ordine ad actus naturales eget aliquo principio sine quo non potest agere, certè tam est incompleta in actu primo in ordine ad actus naturales, quam in ordine ad actus supernaturales.

Effugium autem, quo vtuntur aduersarij, non potest illis fauere; dicunt enim principium illud præuium non esse necessarium vt causa secunda possit operari, sed tantum vt operetur.

Sed

Principium
actionis.Ratio pri-
ma.Prima pars
minoris.Secunda
pars mi-
noris.

Quæst. IV. Sect. II. de Concurſu diuino. 161

Sed contra, quia illud est necessarium vt causa secunda possit operari, sine quo non potest operari: sed sine principio illo præuio causa secunda non potest operari: ergo illud est necessarium vt causa secunda possit operari, & non tantum vt operetur.

Deinde ponamus fieri creaturam aliquam à Deo, quæ habeat totum complementum in actu primo, quod videtur non posse negari; certe illa egebit adhuc toto concursu Dei, qui nec erit aliquid præuium actioni, quia sic causa non haberet totum quod actioni præuium est: ergo diuinus concursus erit tunc solum actio.

Denique vel principium illud præuium est necessarium vt causa secunda pendeat à causa prima essentialiter in agendo, & hoc dici nequit, quia causa secunda pendeat à causa prima essentialiter, si non possit agere, nisi simul agat causa prima; vel vt effectus pendeat essentialiter, & hoc non est etiam verum, quia effectus pendeat à Deo essentialiter, si necessariò producat à Deo: ergo principium illud præuium non est illo modo necessarium, sed sufficit vt concursus diuinus sit actio.

Ratio generalis.

Ratio ergo generalis est, quia causa prima etiam si nihil præuium imprimat, obtinere tamen potest fungi munere causæ primæ; tunc enim Deus fungitur munere causæ primæ, quando nulla est causalitas, quæ ab ipso non pendeat; sed quamuis nihil imprimat præuium actioni, omnis tamen causalitas ab ipso pendeat: ergo fungetur munere causæ primæ, quamuis nihil præuium imprimat.

Confirmatur, quia tota quidditas diuini concursus necessariò reperiri debet vbicunque reperitur generalis concursus: sed principium illud præuium non reperitur vbicunque reperitur generalis concursus; Deus enim non potest imprimere quidquam voluntati quando peccat, alioqui Deus exciteret & impelleret ad id quod hic & nunc est mihi peccatum, cum tamen prohibeat & puniat peccatum. Adde quod præuius ille concursus voluntatem determinaret, & totam libertatem excinderet, vt patebit ex sequentibus.

Axiomata contraria.

Obiiciuntur aliquot axiomata desumpta ex S. Thoma, & Philosopho. Primum est, quod *causa secunda non mouet nisi mota à causa prima*; secundum quod *causa secunda applicatur à causa prima*, quod est causas secundas accipere impressionem aliquam à prima: tertium quod *causa secunda subordinatur essentialiter causa prima*: ergo non sunt tantum concausæ, sed aliquid etiam accipiunt à prima. Quartum, quod *causa secunda necessariò excitatur à causa prima*. Quintum, quod *causa a deo dicitur prima, quod prior agat, quam causa secunda*: si autem prius agit, imprimat præuium aliquid.

Quæ omnia, quomodo nihil probent, sed significant solum necessitatem diuini concursus simultanei, dicitur *sect. 3*. Ea enim ferè afferri solent vt probetur causas secundas determinari à causa prima.

S. II.

Virum concursus Dei sit eadem actio creaturæ.

Conclusio negatiua.

Dico secundò, concursus Dei non esse actionem realiter distinctam ab actione creaturæ, sed formaliter tantum, aded vt vna sit, & indiuisibilis actio Dei & creaturæ.

Non differunt realiter.

Prima pars, quod vnica realiter actio procedat à Deo, & à creatura, docetur à S. Thoma *prima parte, q. 105. art. 5. ad secundum. Capreolo in secundum dist. 1. q. 2. art. 3. Deza ibidem q. 2. art. 3. Molina prima parte, q. 1. 4. art. 1. 3. dist. 6. Suarez dist. 22. Metaphys. sect. 3. & lib. 1. de auxiliis, cap. 4. & lib. 3. cap. 13. Valque primò R. P. de Rhodes curs. Philosoph.*

A secunda, disput. 185. cap. 5. Ruiz disput. 45. de volunt. Dei, sect. 10.

Ratio est, quia debet actio creaturæ necessariò pendere à Deo immediatè: sed non potest pendere à Deo immediatè, si actio Dei diuersa sit ab actione creaturæ: igitur actio Dei non differt realiter ab actione creaturæ. Maior certa est, quia actio creaturæ non est minus ens per participationem à Deo, quam effectus. Probatur minor. Si effectus produciatur per duas actiones, quarum vna sit à Deo, & altera sit à causa secunda, vel actio quæ sit à causa secunda pendet etiam immediatè per se à causa prima, vel non; si non pendet: ergo non est ens per participationem à Deo; si pendet immediatè à Deo simul & causa secunda: ergo vna, & eadem actio est causæ primæ & secundæ, licque inutilis est actio altera procedens à sola causa prima, quia per illam aliam causa prima sufficienter influit in effectum.

Dices, actionem causæ secundæ pendere immediatè à causa prima, sed per aliam actionem, quæ immediatè à solo Deo est.

Sed contra; nulla enim actio fieri potest per aliam actionem, alioqui daretur processus in infinitum; si enim actio illa, quæ à solo Deo est, non sit per aliam actionem, certe actio quæ à creatura est, cum similiter etiam sit actio, poterit esse immediatè à Deo sine alia actione, præsertim cum eadem actio prodire possit à pluribus agentibus subordinatis, vt nuper probatum est; nam v. g. intellectus & species impressa, potentia & habitus non producant actiones diuersas.

Secunda pars, quod actio hæc prout est à Deo, differunt formaliter à se ipsa prout est à creatura, videlicet formaliter. detur manifesta, quia hæc actio quatenus est à creatura, plures habet formalitates, quas non habet quatenus est à Deo, v. g. est sape mala, est libera, est vitalis, est immanens; quæ omnia non illi conueniunt quatenus est à Deo. Deinde implicat, vt actio hæc, quatenus est à Deo, sit à creatura; & vt sit à creatura, quatenus est à Deo: hoc autem est actionem illam distinctam esse formaliter.

Obiicitur primò. Si effectus eadem actione, qua penderet à creatura penderet à Deo, non penderet à ictio. Deo essentialiter, quod absurdum est. Probatur hæc sequela: quod penderet à Deo per dependentiam non essentialem, non penderet essentialiter: sed effectus penderet à Deo per dependentiam non essentialem; penderet enim per dependentiam accidentalem, & ab eo separabilem: ergo non penderet à Deo essentialiter.

Resp. negando, effectum non pendere à Deo essentialiter, si pendeat per eandem actionem, qua penderet à creatura; quia scilicet non idem effectus creatus penderet à Deo essentialiter, ex eo quod hæc actualis actio & dependentia, qua penderet actu, sit illi essentialis; sed ex eo, quod carere non possit actione aliqua, per quam pendeat à Deo. Sicut figura est essentialis quantitati finitæ, quamuis nulla sit figura, quæ non possit ab ea separari. Itaque ad illam propositionem, illud non penderet essentialiter, quod non penderet per dependentiam essentialem, responderi debet distinguendo; vel enim sensus illius est, quod illud non penderet essentialiter, à quo separari potest omnis dependentia actualis; & sic concedo: vel sensus est, quod illud non penderet essentialiter, à quo potest separari hæc actualis dependentia, nego. Sed si actio Dei & creaturæ vna est, effectus penderet à Deo per dependentiam non essentialem; si sensus sit quod potest ab eo separari omnis actualis dependentia à Deo, nego; potest separari hæc, & hæc dependentia, concedo.

○ 3

Obiicitur

Secunda
obiectio.

Obiicitur secundò, Nihil esse potest determinatio sui ipsius: sed actio causæ primæ determinat ad individuum actionem causæ secundæ: ergo actio causæ primæ differt ab actione causæ secundæ. Deinde si causa secunda subordinatur causæ primæ in agendo, & ab illa pendet, necesse est ut actio causæ secundæ pendeat ab actione causæ primæ: ergo est necesse ut distinguatur.

Resp. actionem causæ secundæ determinari quidem formaliter ad individuum ab actione causæ primæ, sed non determinari effectiue. Id est, Deus determinat actionem causæ secundæ eo ipso, quod elicit hanc numero actionem, quam elicit etiam causa secunda de se omnino indifferens ad quodlibet individuum actionis. Ad argumentum ergo distinguo maiorem; nihil potest esse determinatio sui ipsius effectiua, concedo; formalis, nego. Deinde falsum est, quod actio causæ secundæ debet subordinari actioni causæ primæ, sicut causa secunda subordinatur causæ primæ; nam sufficit quod actio causæ secundæ subordinetur Dei omnipotentia, nec requiritur quod subordinetur actioni omnipotentia.

Tertia ob-
iectio.

Obiicitur tertio, Si sit actio vna Dei & creaturæ, vel hæc actio prius naturā pendet à Deo, quā à causa secunda, vel prius pendet à causa secunda quā à Deo. Si prius à Deo: ergo concursus Dei determinat & necessitat voluntatem; si prius à causa secunda: ergo in illo priori naturā causa secunda independentē à Deo agit.

Resp. distinguendam esse prioritatem temporis, prioritatem rationis, & prioritatem naturæ. Primum enim certum est, quod actio Dei non est prior tempore, quā actio creaturæ; simul enim agunt ambæ causæ. Secundò certum etiam est, quod nec actio Dei prius naturā est à Deo, quā à creatura, nec prius à creatura, quā à Deo: quia cum sit eadem actio, non causatur actio creaturæ ab actione Dei. Actio itaque illa simul, tum tempore, tum naturā prodiit à causa prima, & à causa secunda, quia cum illæ sint duæ causæ partiales partialitate causæ, non partialitate effectus, nulla earum potest agere, aut actionem inchoare sine consortio alterius; sicut constat, habitum supernaturalem, & potentiam ita simul agere, ut actus neque prius pendeat ab habitu quā à potentia, neque prius à potentia quā ab habitu. Verum verò prius ratione actio à causa prima prodeat, quā à causa secunda, dicitur scilicet.

Quarta ob-
iectio.

Obiicitur quartò, Id quo causa secunda determinat causam primam ad præbendum actualem concursum, non est actualis concursus Dei: sed actio creaturæ est id, quo causa secunda determinat causam primam ad exhibendum actualem concursum: ergo actio creaturæ non est actualis concursus Dei. Maior evidens est, quia si concursus Dei determinaret Deum ad præbendum concursum actualem, Deus prius videret suum concursum futurum, quā vellet illum esse futurum. Hæc est præcipua huius materiæ difficultas, ut patebit ex quarta sectione, ubi plenius illa dissoluitur. Nunc breuiter

Respondeo distinguendo maiorem; id quo causa secunda determinat causam primam ad præbendum actualem concursum, non est realiter actualis concursus Dei, negatur; non est formaliter actualis concursus Dei, conceditur: nam actio eadem prout est causa secunda, determinat causam primam ad eandem actionem, quæ sub alia formalitate à Deo erit. Sed hoc, ut vides, difficillimum est, & longiori postea egebit explicatione.

SECTIO III.

Quomodo causa prima, & causa secunda coniungantur ad operandum.

Exposita existentia, & quidditate concursus diuini, sequitur tertium caput, quod propositum; modus nimirum, quo Deus suum illum concursum exhibet: certum enim est, illum exhiberi nullo modo posse, nisi coniungantur simul ad operandum duæ illæ causæ; cum enim illæ simul ad eandem actionem concurrant, oportet ut coniungantur ad operandum: non possunt autem coniungi nisi vel causa prima determinet causam secundam, vel causa secunda determinet primam. Cum enim non casu conueniant, & per accidens ad eandem actionem, sed ex instituto, & per se, omnino necesse est, ut vna determinet alteram, vel certè quod ambæ determinentur ab altera superiore; quod vltimum dici nullo modo potest, ut patet. Sequitur ergo, necesse omnino esse, ut vel causa prima determinet secundam, vel quod secunda determinet primam. Quod ut exponam clarissime, statuendum mihi videtur primò, quod causa secunda, præsertim libera, determinet causam primam, non autem ab ea determinetur ad operandum. Secundò, ad quid determinet, siue utrū causa secunda determinet primam ad speciem & exercitium actus. Tertio, utrū determinatio ad individuum sit à causa prima. Quarto, quale sit Dei decretum concurrenti cum causis liberis. Quintò, quomodo, & per quid causa secunda libera determinet causam primam. In quibus exponendis si fieri copiosior, dandum grauitati & obscuritati difficultatis.

§. I.

Utrū causa secunda determinet causam primam ad concurrendum; an verò causa prima determinet secundam ad operandum.

DE solo hîc loquor generali & naturali concursu Dei ad actus naturales causæ secundæ; de auxiliis autem gratiæ diuinæ ad opera supernaturalia, ad quæ Deus sine dubio præuenit voluntatem, illamque specialiter comitatur à principio vsque ad finem: de illo (inquam) gratiæ concursu, nullam hîc pono disputationem, cum sciam quid Cathedra Petri prohibuerit, & quid philosophicum institutum postulet; cuius fines intra solam naturam descripti sunt, & extra quos egredi alienum esset ab instituto.

Dico primò. Causa secunda ita determinat causam primam ad præbendum concursum generalem ad omnes actus naturales, ut causa prima nullo modo determinet secundam ad operandum.

Hanc assertionem ut solidè demonstrarem, necesse in primis est declarare, quid dicant Authores illi, qui censent causam primam concurrendo sic coniungi causæ secundæ, tum necessariæ, tum liberæ, ut tota determinatio ad operandum sit à causa prima. Ad quod

Obserua, tria esse quibus tota continetur aduersariorū sententia, quæ asserit causam secundam impelli, moneri, determinari ad opus à causa prima. Docent enim primò, determinationem illam, & motionem dari, aut negari causis secundis ex sola Dei voluntate antecedenter ad omnem cognitionem & consensum creaturæ, adeo ut voluntas

Causa pri-
ma & se-
cunda con-
iungi de-
bent ad
operan-
dum.Status qua-
tionis.

Assertio.

Explicatio
contrariæ
sententiæ.